

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze jako soud odvolací rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Jany Knotkové a soudců Mgr. Zdeňka Váni a JUDr. Kateřiny Kodetové ve věci

žalobce: **E. S.**, narozený xxx
bytem xxx xxx, xxx xxx
zastoupený advokátkou Mgr. Annou Větrovskou
sídlem Štěpánská 630/57, 110 00 Praha 1

proti
žalované: **Česká republika - Ministerstvo spravedlnosti**, IČO 00025429
se sídlem Vyšehradská 427/16, 128 10 Praha 2
jednající Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových
se sídlem Rašínovo nábřeží 390/42, 128 00 Praha 2 - Nové Město

za účasti vedlejšího účastníka
na straně žalobce: **JUDr. PhDr. M. Š., Ph.D.**, narozený xxx
adresa pro doručování xxx xxx - xxx, poštovní příhrádka xxx

o zadostiučinění za nemajetkovou újmu

o odvolání žalobce a žalované proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 19. června 2018, č. j. 26 C 29/2011-423, ve znění opravného usnesení ze dne 16. ledna 2019, č. j. 26 C 29/2011-467,

takto:

- I. Rozsudek soudu prvního stupně se ve výroku I. mění tak, že se zamítá žaloba o zaplacení částky 20.000 Kč, jinak se ohledně částky 10.000 Kč rozsudek soudu prvního stupně v tomto výroku potvrzuje.
- II. Ve výroku II. se rozsudek soudu prvního stupně ohledně částky 90.000 Kč a ohledně části omluvy ve znění: *„Ministerstvo spravedlnosti jménem České republiky vyslovuje politování nad tím, že trestní řízení bylo vedeno způsobem odporujícím trestnímu řádu, jednostranně, bez řádného prověření obhajoby obviněného a že v průběhu trestního řízení policejní orgán Policie ČR a státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství Plzeň-jih manipulovali s obsahem spisu a při podání obžaloby předložili Okresnímu soudu Plzeň-jih neúplný spis, ze kterého byla vyjmuta podání, návrhy, žádosti a listinné důkazy předložené obviněným, v nichž se obviněný vyjadřoval ke skutečnostem kladeným mu za vinu, uváděl skutečnosti na svoji obhajobu a namítal zcela konkrétně nezákonný postup orgánů činných v trestním řízení vůči němu v průběhu přípravného řízení“* potvrzuje; jinak se v tomto výroku mění tak, že žalovaná je povinna se do 15 dnů od právní moci rozsudku písemně omluvit žalobci doporučeným, datovaným a otiskem úředního razítka a podpisem oprávněné úřední osoby opatřeným dopisem tohoto znění: *„Ministerstvo spravedlnosti se jménem České republiky omlouvá panu E. S., narozenému xxx, bytem xxx, xxx xxx, za nedůvodné a nezákonné trestní stíhání, jemuž byl vystaven v rozporu s článkem 8 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, podle něhož nikdo nesmí být stíhán nebo zbaven svobody jinak než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon, a to tím, že byl policejním orgánem služby kriminální policie a vyšetřování Okresního ředitelství Policie ČR Plzeň-jih pod č. j. ORPJ-363/OK-2006 stíhán pro údajný trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1 písm. a) trestního zákona, pro který podala státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství Plzeň-jih obžalobu k Okresnímu soudu Plzeň-jih, který usnesením č. j. 2 T 99/2007-342 ze dne 5. 3. 2008, které nabylo právní moci dne 29. 3. 2008, věc postoupil. Za tento nezákonný postup, porušující základní práva a svobody pana E. S., se Ministerstvo spravedlnosti panu E. S. omlouvá. Prosíme, přijměte tuto omluvu, nebylo úmyslem orgánů Policie ČR a státního zastupitelství pana E. S. poškodit“*.
- III. Žalovaná je povinna zaplatit žalobci náklady řízení před soudy obou stupňů 39.263 Kč do 15 dnů od právní moci rozsudku k rukám advokátky Mgr. Anny Větrovské.
- IV. Žalovaná je povinna zaplatit vedlejšímu účastníku na straně žalobce náklady řízení před soudy obou stupňů 2.700 Kč do 15 dnů od právní moci rozsudku.

Odůvodnění:

1. Napadeným rozsudkem soud prvního stupně uložil žalované povinnost zaplatit žalobci 30.000 Kč (výrok I.), zamítl žalobu v té části, ve které se žalobce domáhal zaplacení další částky 90.000 Kč a vyslovení omluvy (výrok II.), uložil žalované povinnost zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení 24.921 Kč k rukám zástupkyně žalobce (výrok III.) a vedlejšímu účastníku na straně žalobce na náhradě nákladů řízení 2.400 Kč (výrok IV.).
2. Žalobce se v řízení domáhal proti žalované náhrady majetkové škody, o ní již bylo pravomocně rozhodnuto, a nemajetkové újmy, která mu vznikla v souvislosti s nezákonným trestním stíháním vedeným u Okresního soudu Plzeň-jih pod sp. zn. 2 T 99/2007. Týkalo se trestného činu krádeže podle § 247 odst. 1 písm. a) tr. zák., jehož se měl žalobce dopustit tím, že svému

Shodu s prvopisem potvrzuje R. M.

otci E. S. staršímu z rodinného domu v xxx č. p. xxx v době od 24. 6. 2006 do 1. 7. 2006 odcizil barevný televizor zn. OVP, čímž mu měl způsobit škodu 5.600 Kč. Předmětné řízení považoval žalobce za nezákonné a bezdůvodné, neboť skončilo postoupením věci, když předmětný skutek by mohl být posouzen jako přestupek, a navíc byl jeho průběh nestandardní, orgány činné v trestním řízení v něm manipulovaly s předloženými listinami. V důsledku toho žalobce požadoval zadostiučinění za nemajetkovou újmu, a to jak v penězích, tak ve formě písemné omluvy. Částku 120.000 Kč považoval žalobce za přiměřené zadostiučinění v penězích za nemajetkovou újmu, která mu v souvislosti s tím měla vzniknout. O omluvu žalobce žádal doporučeným, datovaným dopisem, opatřeným otiskem úředního razítka žalované a podpisem osoby oprávněné k podepisování za žalovanou, a to ve znění v žalobě blíže specifikovaném.

3. Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že usnesením Policie České republiky, Okresního ředitelství Plzeň-jih ze dne 28. 11. 2006, č. j. ORPJ – 363/OK – 2006, bylo zahájeno trestního stíhání žalobce pro předmětný skutek. Dne 16. 1. 2007 podal žalobce proti usnesení stížnost. Ještě v lednu 2007 podal žalobce žádost o přezkoumání postupu státního zástupce a žádost o výkon dohledu nad přípravným trestním řízením. Následně podal žalobce dne 4. 4. 2007 žádost o přezkoumání postupu státního zástupce a žádost o výkon dohledu, dne 5. 4. 2007 žádost o přezkoumání svévolného postupu policejního orgánu, dne 24. 4. 2007 žádost o přezkoumání šikanózního postupu policejního orgánu a žádost o výkon dohledu na přípravném trestním řízení a dne 17. 5. 2007 žádost o přezkoumání a postup policejního orgánu státním zástupcem. Předmětné řízení skončilo vydáním usnesení Okresního soudu Plzeň-jih ze dne 5. 3. 2008, č. j. 2 T 99/2007 – 343, jímž bylo rozhodnuto tak, že podle § 222 odst. 2 tr. řádu se Městskému úřadu Přeštice postoupila k projednání věc žalobce spočívající v předmětném skutku, jímž měl žalobce způsobit svému otci E. S. staršímu škodu ve výši 4.593 Kč, neboť předmětný skutek by mohl být posouzen jako přestupek proti majetku podle ustanovení § 50 odst. 1 písm. a) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích. Usnesení nabylo právní moci 29. 3. 2008. Žalobce uplatnil u žalované nárok na náhradu škody dne 15. 9. 2008.
4. Soud prvního stupně provedl dokazování, jak rozvedl v písemném odůvodnění rozsudku, a dospěl ke skutkovému závěru, že v řízení vedeném u Okresního soudu Plzeň-jih pod sp. zn. 2 T 99/2007 došlo k vydání nezákonného rozhodnutí, kterým je usnesení o zahájení trestního stíhání žalobce ze dne 28. 11. 2006, neboť postoupení věci do přestupkového řízení trestním soudem zakládá nezákonnost takového rozhodnutí.
5. Trestní stíhání žalobce bylo zahájeno nezákonným rozhodnutím, proto má žalobce právo na odškodnění újmy, která mu byla v příčinné souvislosti s vydáním nezákonného rozhodnutí způsobena. Dle judikatury musí být nemajetková újma vzniklá v důsledku nezákonně vedeného trestního stíhání prokázána. Žalobce byl stíhán pro trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1 písm. a) tr. zák. a byl ohrožen trestem odnětí svobody v trvání šesti měsíců až tří let. Trestní řízení trvalo přes jeden rok, v jeho průběhu nebyla do spisu zařazována žalobcova podání. Žalobce byl stigmatizován v očích sousedů a známých, že okradl svého otce. Pokud jde o výši peněžitého zadostiučinění, učinil nalézací soud srovnání s jiným případem odškodnění nemajetkové újmy způsobené nezákonně vedeným trestním stíháním, a to konkrétně s případy posuzovanými Obvodním soudem pro Prahu 2 pod sp. zn. 10 C 282/2012 a sp. zn. 10 C 264/2012. Po porovnání těchto dvou případů nalézací soud stanovil výši peněžitého zadostiučinění za nemajetkovou újmu, způsobenou žalobci vydáním nezákonného rozhodnutí v označeném soudním řízení, částkou 30.000 Kč, při tom zohlednil i to, že došlo k nesprávnému úřednímu postupu v souvislosti se zacházením s podáními žalobce. V tomto rozsahu soud prvního stupně žalobě vyhověl s odkazem na § 5, 8 odst. 1 a § 31a zákona č. 82/1998 Sb., ve zbytku pak žalobu jako nedůvodnou zamítl, včetně požadované omluvy, neboť poskytnuté peněžité zadostiučinění zcela kompenzuje nemajetkovou újmu. Výrok o nákladech řízení byl odůvodněn

Shodu s prvopisem potvrzuje R. M.

odkazem na § 146 odst. 2, 3 o. s. ř. při rozlišení nároku na náhradu škody a nároku na náhradu nemajetkové újmy.

6. Proti zamítavému výroku II. ohledně zadostiučinění ve výši 90.000 Kč a omluvy podal žalobce včasné odvolání, a to s odkazem na naplnění odvolacích důvodů dle § 205 odst. 2 písm. d), e), f) o. s. ř. Odvolání odůvodnil tím, že soudem přiznané peněžité zadostiučinění nereflektuje judikatorní závěry vyslovené v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2813/2011, podle něhož kritéria indikující rozsah způsobené nemajetkové újmy jsou povaha trestní věci, délka trestního řízení a následky způsobené trestním řízením v osobnostní sféře poškozené osoby. Navíc je nutno přihlédnout k okolnostem, za nichž k nemajetkové újmě došlo, těmi může být např. ta skutečnost, že trestní stíhání bylo proti poškozenému zahájeno zjevně bezdůvodně nebo dokonce s cílem jej poškodit, jak tomu bylo v tomto případě. Přiznané zadostiučinění 30.000 Kč se jeví jako nedostatečné, zejména pak ve srovnání se závěry rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 7. 12. 2018, č. j. 70 Co 386/2017-332, kde byla přiznána základní částka 3.000 Kč za měsíc trvání nezákonného trestního stíhání. Soud prvního stupně rovněž nerefletoval rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 2357/2010 ze dne 11. 1. 2012, z něhož vyplývá, že ve fungujícím právním státě uznávajícím pravidla slušnosti by měla být k dispozici vždy omluva jako první kompenzační prostředek, a s ohledem na zásadu přiměřenosti je na individuálním posouzení, zda vedle omluvy buď konstatovat porušení práva, nebo poskytnout zadostiučinění v penězích. Soud první instance proto nesprávně zamítl žalobcův požadavek na vyslovení omluvy. Žalobce proto navrhl, aby napadený rozsudek byl v zamítavém výroku II. o věci samé a v akcesorických výrocích o nákladech řízení zrušen a věc byla v tomto rozsahu vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení.
7. Také žalovaná napadla rozsudek včasným odvoláním, které zacílila na výrok I. a akcesorické nákladové výroky III. a IV. rozsudku. Žalovaná považovala posouzení soudu prvního stupně za nesprávné a rozsudek za nepřezkoumatelný, neboť soud prvního stupně se vůbec nevypořádal s námitkami žalované, že s ohledem na konkrétní okolnosti případu, kdy si žalobce přivlastnil cizí věc, oprávněnému vlastníku ji odmítal vrátit a zproštěn obžaloby byl na základě užití zásady „in dubio pro reo“ s tím, že se lišily závěry odborných vyjádření o hodnotě odcizeného televizoru a soud vyšel z nejnižšího a tím pádem pro žalobce nejvýhodnějšího posouzení, není odškodnění v peněžní formě vůbec na místě. Forma a případná výše zadostiučinění totiž nesmí být v rozporu s obecně sdílenou představou spravedlnosti, jak vyplývá z judikatury dovolacího soudu. Soud prvního stupně rovněž nespecifikoval nemajetkovou újmu, která měla dle jeho závěrů žalobci vzniknout a z odůvodnění rozsudku nijak nevyplývá závažný zásah do některé z osobnostních sfér žalobce. Nedostatečně odůvodněný je pak závěr soudu prvního stupně, že došlo k nesprávnému úřednímu postupu v souvislosti se zacházením s podáními žalobce. Není zřejmé, jaká nemajetková újma měla takto tvrzeným nesprávným úředním postupem žalobci vzniknout, když předmětné stížnosti a podání byly založeny ve spise dozorujícího Krajského státního zastupitelství v Plzni, které se s nimi rovněž vždy vypořádalo. Žalovaná se rovněž neztotožnila se závěry soudu prvního stupně ohledně provedené komparace s jinými případy za účelem stanovení přiměřeného zadostiučinění. Žalovaná proto navrhla, aby odvolací soud napadený rozsudek ve výroku I. změnil tak, že se žaloba v plném rozsahu zamítá a aby žalobci byla uložena povinnost nahradit žalované náklady řízení v obou stupních.
8. Žalobce i vedlejší účastník na jeho straně se písemně vyjádřili k odvolání žalované.
9. Ve věci již bylo jednou rozhodováno odvolacím soudem, a to rozsudkem ze dne 22. 5. 2012, č. j. 35 Co 97/2012-237, tento rozsudek však byl ve vztahu k požadovanému zadostiučinění za nemajetkovou újmu zrušen rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 20. 3. 2018, č. j. 30 Cdo

Shodu s prvopisem potvrzuje R. M.

5687/2016-349, dané rozhodnutí se primárně týkalo posouzení promlčení nároku žalobce na nemajetkovou újmu.

10. Odvolací soud z podnětu včas podaného odvolání a v mezích jím vytčených podle § 212 a § 212a o. s. ř. přezkoumal napadený rozsudek, a poté dospěl k závěru, že odvolání žalobce i žalované je částečně opodstatněné.
11. Odvolací soud předně seznal, že soud prvního stupně správně a v rozsahu, který lze považovat za dostatečný pro rozhodnutí věci, zjistil skutkový stav, přičemž provedené důkazy v souladu s ustanovením § 132 o. s. ř. hodnotil jak jednotlivě, tak i v jejich vzájemné souvislosti, a na tomto základě pak dospěl ke správným skutkovým zjištěním.
12. V tomto řízení uplatnil žalobce mj. nárok na náhradu nemajetkové újmy vzniklé jeho trestním stíháním, které skončilo postoupením věci k případnému posouzení skutku jako přestupku. Podle ustanovení § 7 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem (dále jen „OdpŠk“), právo na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím mají účastníci řízení, ve kterém bylo vydáno rozhodnutí, z něhož jim vznikla škoda. Podle § 31a odst. 1 OdpŠk bez ohledu na to, zda byla nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem způsobena škoda, poskytuje se podle tohoto zákona též přiměřené zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu (odst. 1). Zadostiučinění se poskytne v penězích, jestliže nemajetkovou újmu nebylo možno nahradit jinak a samotné konstatování porušení práva by se nejevilo jako dostačující. Při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění se přihlédne k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k nemajetkové újmě došlo (odst. 2).
13. Je ustálenou soudní praxí, že podle OdpŠk odpovídá stát i za škodu způsobenou zahájením (vedením) trestního stíhání, které neskončilo pravomocným odsuzujícím rozhodnutím trestního soudu. Jelikož zákon tento nárok výslovně neupravuje, vychází se z analogického výkladu úpravy nejbližší, a to z úpravy odpovědnosti za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím, za něž je považováno rozhodnutí, jímž se trestní stíhání zahajuje (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23. 2. 1990, sp. zn. 1 Cz 6/90, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 35/1991, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1487/2001 nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2017, sp. zn. 30 Cdo 1291/2017).
14. V projednávané věci je nutno zdůraznit, že trestní stíhání žalobce skončilo postoupením věci do přestupkového řízení. Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 18. 10. 2016, sp. zn. 30 Cdo 4771/2015, jednoznačně prezentoval, že za nezákonné ve smyslu § 8 odst. 1 OdpŠk je třeba považovat usnesení o zahájení trestního stíhání i v případě, kdy trestní stíhání skončí postoupením věci do přestupkového řízení. Přestupkové řízení v takovém případě není pokračováním trestního stíhání; výsledek přestupkového řízení je z hlediska splnění podmínek odpovědnosti státu za újmu způsobenou uvedeným trestním stíháním nerozhodný. Je nutno doplnit, že v případě žalobce nedošlo k jeho sankcionování ani v rámci přestupkového řízení. Navíc, i pokud by byl žalobce v přestupkovém řízení za totožný skutek uznán vinným z přestupku, bylo by nutné posoudit, že výsledek řízení neodpovídá postupu policejního orgánu, jenž rozhodl o zahájení trestního stíhání. Jinými slovy řečeno zahájení trestního stíhání bylo reakcí neadekvátní a tedy i nezákonnou, byť se uvedená nezákonnost projevila až následně ve fázi řízení před soudem (srovnej rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 11. 2016, sp. zn. 30 Cdo 4669/2014).

15. V této souvislosti nemůže obstát ani odvolací argument žalované založený na tom, že by mělo být přihlédnuto k důvodům, pro které došlo k postoupení věci. V řízení o náhradu nemajetkové újmy způsobené vedením trestního stíhání nemůže soud při hodnocení důvodů, pro něž došlo k zastavení trestního stíhání, ke zproštění obžaloby či postoupení věci do přestupkového řízení, znovu posuzovat vinu poškozené osoby (žalobce), ani nemůže vycházet z úvah, podle nichž rozsudek soudu v trestním řízení naznačuje určité pochybnosti o spáchaném skutku, a především o tom, zda jej spáchala osoba posléze zproštěná obžaloby (srovnej přiměřeně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 7. 2012, sp. zn. 30 Cdo 4280/2011). Soud tak v řízení o náhradu nemajetkové újmy není nadán takovým přezkumem, je pro něj rozhodující výsledek trestního řízení, z něho je povinen vycházet. Proto soudní první instance dospěl ke správnému závěru o existenci nezákonného rozhodnutí ve smyslu § 8 OdpŠk.
16. Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2813/2011, konstatoval, že zadostiucnění za nemajetkovou újmu způsobenou trestním stíháním, které neskončilo pravomocným odsuzujícím rozsudkem, se poskytuje podle § 31a odst. 2 OdpŠk, jenž je normou s relativně neurčitou hypotézou, která není stanovena přímo právním předpisem, a jenž tak přenechává soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností. Soudy při stanovení formy či výše zadostiucnění vychází především z povahy trestní věci, též z délky trestního stíhání, a především dopadů trestního stíhání do osobnostní sféry poškozené osoby. Forma a případná výše zadostiucnění nesmí být v rozporu s obecně sdílenou představou spravedlnosti, tj. její přiznání je nad rámec konstatování porušení práva namíste pouze tehdy, jestliže by se z hlediska obecné slušnosti poškozenému satisfakce skutečně mělo dostat.
17. Ustanovení § 31a OdpŠk hovoří pouze o tom, že zadostiucnění musí být přiměřené, samotné určení výše však ponechává na volném uvážení soudu. Zákon tedy nevymezuje žádnou případnou hranici (minimální nebo maximální) pro určení výše zadostiucnění. Soud je při úvaze o přiměřenosti výše finančního odškodnění povinen vycházet z úplně zjištěného skutkového stavu a opírat se o zcela konkrétní a přezkoumatelná hlediska, kterými jsou především závažnost nemajetkové újmy a ověřené okolnosti, za kterých k neoprávněnému zásahu do osobnosti fyzické osoby došlo. Kritéria, která pravidelně mohou indikovat rozsah způsobené nemajetkové újmy, jsou v případech zahájení trestního stíhání (řízení), které neskončilo pravomocným odsuzujícím rozsudkem, následující: 1) Povaha trestní věci. Pod tímto kritériem se má na mysli zejména závažnost trestného činu kladeného osobě poškozené za vinu, neboť ta zpravidla přímo úměrně zvyšuje intenzitu, s jakou osoba poškozená konkrétní trestní řízení proti ní vedené negativně vnímá. Ta souvisí i s hrozbou trestního postihu (druhem a výší trestu) a případného společenského odsouzení, jež se zrcadlí v charakteru veřejného zájmu chráněného trestními předpisy v konkrétním případě (tedy v těch veřejných hodnotách, které jsou chráněny konkrétní skutkovou podstatou obsaženou ve zvláštní části trestního zákoníku). Například újma bude obecně větší v případě trestního stíhání pro zločin vraždy, za který hrozí uložení základního trestu odnětí svobody v rozmezí deset až osmnáct let, než v případě přečinu podvodu, za který hrozí uložení trestu odnětí svobody až na dvě léta, zákaz činnosti nebo propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty přičemž podvodník nebude vystaven takovému společenskému odsudku jako domnělý vrah. 2) Délka trestního řízení. Toto kritérium zohledňuje zejména to, po jak dlouhou dobu zásah do osobnostních složek jednotlivce v důsledku proti němu vedeného trestního řízení trval. Lze zde vyjít případně z toho, že trvání trestního stíhání může způsobovat kontinuální nárůst újmy projevující se v osobnosti člověka; délka trestního stíhání však na druhou stranu, zejména v případě uvádajícího zájmu společenského prostředí o daný případ, nemusí mít nutně za následek narůstající dotčení integrity poškozeného a mohlo by být v takových poměrech uvažováno o poklesu intenzity újmy v průběhu plynutí času. Zajisté je vždy na místě porovnávat vliv tohoto kritéria s ostatními

a nečinit z něj mechanicky určující hledisko. Zároveň u tohoto kritéria je třeba věnovat zvýšenou pozornost možnému zdvojení uplatňovaného nároku založeného na totožném skutkovém základě, a to zejména ve spojení s možnou nepřiměřenou délkou trestního stíhání. Úkolem soudu proto je, aby na základě vylicených skutkových tvrzení právně posoudil, mezi jakou újmou (jako následkem) a jakou skutečností (jakožto příčinou této újmy) má být příčinná souvislost zjišťována a zda se jedná o nárok jediný, či zda žalobce v rámci svých žalobních tvrzení vymezuje nároků více. Zatímco nepřiměřená délka řízení typicky způsobuje újmu spočívající zejména v nejistotě ohledně výsledku řízení a udržování osoby obviněné z trestné činnosti v tomto stavu nejistoty, samotné trestní stíhání způsobuje zpravidla újmy, jež vylicil žalobce a které by se souhrnně daly označit za morální poškození osobnosti (integrity) poškozeného v době trestního stíhání a narušení jeho soukromého, rodinného, popřípadě i jiného života. 3) Následky způsobené trestním řízením v osobnostní sféře poškozené osoby. Toto kritérium umožňuje zohlednění individuálních následků trestního stíhání v osobnostní sféře poškozené osoby, jež mohou být umocněny či zmírněny v důsledku objektivních skutečností daného případu formulovaných pod body 1 a 2. Jinými slovy řečeno, negativní dopady zahájeného trestního stíhání do osobnosti člověka – morální narušení osobnosti (integrity) poškozeného v době trestního stíhání a narušení její profesní, soukromé, rodinné, popřípadě i jiné sféry života (viz výše) – mohou být zvýrazněny či naopak potlačeny podle intenzity naplnění prvních dvou kritérií.

18. V soudní praxi je též zastáván názor, že výše zadostiucnění přiznaného podle § 31a odst. 2 OdpŠk na náhradu nemajetkové újmy způsobené trestním stíháním, které skončilo zproštěním obžaloby nebo zastavením, případně postoupením věci do přestupkového řízení, jak tomu bylo v projednávané věci, musí odpovídat výši zadostiucnění přiznaného v případech, které se s projednávanou věcí v podstatných znacích shodují; významnější odchylka je možná jen tehdy, bude-li soudem řádně a přesvědčivě zdůvodněna. Nelze-li nalézt takový případ, který by se v podstatných znacích shodoval s projednávanou věcí, je třeba provést srovnání s jinými případy náhrad nemajetkové újmy (např. z titulu odpovědnosti státu za nezákonné omezení osobní svobody, nepřiměřenou délku řízení, náhrady nemajetkové újmy na zdraví ve formě bolestného nebo ztížení společenského uplatnění, újmy na osobnostních právech v rámci ochrany osobnosti, újmy z titulu porušení zákazu diskriminace podle obecné úpravy i v pracovněprávních vztazích apod.). Soud přitom neopomene uvést podstatné společné a rozdílné znaky a v odůvodnění svého rozhodnutí vysvětlit, jakým způsobem se tyto společné a rozdílné znaky promítly do výše stanoveného zadostiucnění, tj. z jakého důvodu je přiznané zadostiucnění přiměřené ve srovnání s jiným zadostiucněním přiznaným z jiného právního důvodu. Nebude-li možné postupovat ani podle jiného případu náhrady nemajetkové újmy, je třeba stanovit přiměřené zadostiucnění v takové výši, která bude odpovídat ekonomické realitě České republiky a tomu, co by obecně bylo vnímáno jako spravedlivé (např. s ohledem na cenovou úroveň nebo výši průměrné mzdy). V každém případě je primárně na žalobci, aby zvolil přesvědčivé srovnání, podle kterého jeho újma z hlediska spravedlnosti není menší než újma jiná, za kterou se přiznává minimálně žalovaná částka (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 5. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3867/2011 a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 9. 2015, sp. zn. 30 Cdo 1747/2014).

19. Soud prvního stupně tato judikatorní kritéria v zásadě respektoval, provedl komparaci s věcí vedenou u Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp. zn. 10 C 282/2012, v níž byla poškozené přiznána nemajetková újma ve výši 20.000 Kč, a věcí vedenou u téhož soudu pod sp. zn. 10 C 264/2012, v níž byla přisouzena nemajetková újma 30.000 Kč, pro bližší detaily lze odkázat na odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně pod bodem 20. Při úvaze o výši zadostiucnění lze dané věci považovat v zásadě za srovnatelné, ovšem s jistými rozdíly.

20. Jednal byl žalobce stíhán pro trestný čin krádeže dle § 247 odst. 1 písm. a) tr. zák., byl tak ohrožen trestní sazbou odnětí svobody až na dvě léta, nikoliv trestem odnětí svobody na šest měsíců až tři léta, jak nesprávně uvedl nalézací soud. Výše uvedené kritérium povahy věci tak bylo touto nižší právní kvalifikací nutně marginalizováno.
21. Pokud pak nalézací soud při stanovení výše zadostiučinění zohlednil to, že došlo k nesprávnému úřednímu postupu v souvislosti se zacházením s podáními žalobce, je nutno tuto jeho tezi odmítnout. Z obsahu spisu vyplývá, že žalobce v průběhu řízení neuplatnil samostatný nárok na zadostiučinění způsobené nesprávným úředním postupem orgánů činných v trestním řízení, jak poznamenal i dovolací soud ve svém rozsudku ze dne 20. 3. 2018, č. j. 30 Co 5687/2016-348, jenž se týká projednávané věci. Nemůže se tak jednat o nárok žalobce z nesprávného úředního postupu dle § 13 OdpŠk, jak naznačuje soud prvního stupně v odůvodnění svého rozsudku, mohlo by se však jednat o okolnost, za níž k nemajetkové újmě došlo.
22. Žalobce opakovaně poukazoval na to, že trestní stíhání žalobce bylo vedeno s cílem jej poškodit, čemuž má nasvědčovat manipulace s jeho podáními. S touto premisou se odvolací soud ztotožnit nemohl, neboť nic takového z provedeného dokazování nevyplynulo. Na skutečnosti, že žádosti žalobce o přezkum postupu policejního orgánu či státního zástupce, nebyly založeny do samotného trestního spisu, ale nacházely se v dozorových spisech státního a nadřízeného státního zástupce, nespátřuje odvolací soud nic nepatřičného. Je nutno uvést, že podrobnosti vedení dozorového spisu upravuje pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce ze dne 25. 10. 2004, č. 7/2004, jímž se vydává kancelářský řád státního zastupitelství. Dozorový spis slouží k dokumentaci dozoru nad trestním stíháním a účasti státního zástupce v prvním stupni trestního řízení, poskytuje přehled o průběhu trestního stíhání od nápadu věci až po její skončení. Dozorový spis obsahuje kromě rozhodnutí a opatření státního zástupce a dalších písemností dokumentujících výkon jeho dozoru, též stejnopisy nebo kopie protokolů o výsledku obviněného a nejdůležitějších svědků, klíčových znaleckých posudků, protokolů o hlavním líčení (jsou-li v řízení před soudem vyhotovovány) a soudních rozhodnutí (viz § 140 odst. 1 a 2 kancelářského řádu státního zastupitelství). Dozorový spis se vede paralelně s trestním spisem, nicméně, nevztahuje se na něj režim nahlížení do spisu ve smyslu § 65 trestního řádu. Jak potvrzují i komentáře k trestnímu řádu, pod spisy ve smyslu § 65 trestního řádu nelze podřazovat tzv. dozorové spisy státního zástupce, a proto se na ně nevztahuje právo nahlížet do spisů (viz Šámal, P. a kol. Trestní řád. Komentář. I. díl. 6. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 442).
23. Žádosti o přezkum postupu policejního orgánu či státního zástupce se do vyšetřovacího spisu zpravidla nezakládají, neboť se týkají výkonu dozoru státním zástupcem nad zachováním zákonnosti v přípravném řízení a tvoří součást dozorového spisu, jak tomu bylo i v tomto případě (srovnej i odůvodnění usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 9. 2011, sp. zn. II. ÚS 1954/11). Pokud se týče stížnosti proti usnesení o zahájení trestního stíhání ze dne 5. 3. 2007, tak ta do vyšetřovacího spisu založena byla, byť z jiného data, ale se stejným obsahem, neboť se vedla polemika o formě usnesení o zahájení trestního stíhání. O stížnosti proti usnesení o zahájení trestního stíhání pak bylo státním zástupcem rozhodnuto usnesením ze dne 7. 2. 2007, v němž se vypořádal i s námitkou doručení faxové kopie usnesení.
24. S ohledem na tyto skutečnosti, mající význam na stanovení výše přiměřeného zadostiučinění ve srovnání s úvahami nalézacího soudu, považoval odvolací soud za adekvátní částku zadostiučinění 10.000 Kč. Odkaz žalobce na věc zdejšího soudu pod sp. zn. 70 Co 386/2017 je naprosto nepřiléhavý, v dané věci se jednalo o případ zcela odlišný, s projednávanou věcí

naprosto nesrovnatelný (jiný trestný čin, délka trestního řízení, nepravomocné odsouzení poškozeného, dovolání NSZ, nařízení odposlechů, medializace případu apod.).

25. Pokud žalovaná v odvolání namítala, že trestní řízení neovlivnilo osobnostní sféru žalobce, lze odkázat na odůvodnění rozsudku prvostupňového soudu, který vycházel z účastnické výpovědi žalobce, který byl v místě, kde se stal posuzovaný skutek, tedy v místě bydliště svého otce, stigmatizován jako zloděj, který okradl svého vlastního otce.

26. Odvolací soud nemohl akceptovat ani další námitku žalované založené na nepřezkoumatelnosti napadeného rozsudku. Podle judikatury měřítkem toho, zda rozhodnutí soudu prvního stupně je či není přezkoumatelné, nejsou požadavky odvolacího soudu na náležitosti odůvodnění rozhodnutí soudu prvního stupně, ale především zájem účastníků řízení na tom, aby mohli náležitě použít v odvolání proti tomuto rozhodnutí odvolací důvody. V tomto smyslu nelze rozhodnutí soudu prvního stupně považovat za nepřezkoumatelné, neboť soud prvního stupně natolik dostatečně rozvedl nosné důvody svého rozhodnutí, že umožnil účastníkům uplatnit proti tomuto rozhodnutí odvolací námitky. O tom svědčí podrobná a konkrétní argumentace žalované v odvolání (srovnej rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2543/2011 nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 4. 2015, sp. zn. 30 Cdo 4430/2013).

27. Soud prvního stupně však pochybil, a v tomto směru lze přitakat námitce žalobce, pokud přiznané finanční zadostiučnění považoval za kompenzaci vzniklé nemajetkové újmy, která vylučuje další formu zadostiučnění v podobě omluvy. Tento závěr je v rozporu s konstantní judikaturou dovolacího soudu (např. s jeho rozsudkem ze dne 11. 1. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2357/2010). Omluva jako satisfakční prostředek zahrnující vyjádření subjektivního požadavku poškozeného na projev jemu vstřícné vůle státu uznat chybu není ani konstatováním porušení práva a ani náhradou nemajetkové újmy v penězích. Uplatní-li poškozený nárok na poskytnutí zadostiučnění vedle požadavku na omluvu též prostředky morálními nebo peněžními, je na individuálním posouzení, zda je vedle omluvy k naplnění zásady přiměřenosti zapotřebí též např. konstatovat porušení práva, anebo poskytnout - též vedle ní - zadostiučnění v penězích. Proto odvolací soud formuloval omluvu, kterou je žalovaná povinna adresovat žalobci, když z obsahu této omluvy vyplývá porušení konkrétního práva poškozeného.

28. Tato omluva však neobsahuje tu žalobcem požadovanou část týkající se tvrzené manipulace se spisem a jednostranného vedení trestního řízení, neboť tyto skutečnosti v řízení prokázány nebyly, jak již bylo výše odůvodněno. V usnesení ze dne 31. 1. 2012, sp. zn. 30 Cdo 4427/2011, Nejvyšší soud judikoval, že pouze soud rozhoduje, jak bude formulován výrok jeho rozhodnutí; případným návrhem žalobce na znění výroku rozhodnutí přitom není vázán. Při formulaci výroku rozhodnutí soud samozřejmě musí dbát, aby vyjadřoval (z obsahového hlediska) to, čeho se žalobce žalobou domáhal; překročit žalobu a přisoudit něco jiného nebo více, než čeho se žalobce domáhal, může jen tehdy, jestliže řízení bylo možné zahájit i bez návrhu nebo jestliže z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky (§ 153 odst. 2 o. s. ř.). Uvedeným požadavkům formulace omluvy odvolacím soudem vyhovuje. Dovolací soud připouští (v rozsudku ze dne 9. 12. 2015, sp. zn. 30 Cdo 461/2015), aby požadavek na omluvu byl byť jen zčásti zamítnut, a to v rozsahu, v němž jej soud neshledal důvodným.

29. Resumuje-li odvolací soud své úvahy, v dané věci považoval za adekvátní poskytnout žalobci zadostiučnění ve výši 10.000 Kč, proto změnou odvoláním dotčeného vyhovujícího výroku I. napadený rozsudek podle § 220 odst. 1 o. s. ř. změnil tak, že zamítl žalobu o zaplacení částky 20.000 Kč, jinak ohledně částky 10.000 Kč rozsudek soudu prvního stupně jako správný potvrdil (§ 219 o. s. ř.). Obdobně postupoval u zamítavého výroku II. ohledně částky 90.000

Shodu s prvopisem potvrzuje R. M.

Kč a ohledně části omluvy, kde rozsudek soudu prvního stupně jako věcně správný potvrdil, ve vztahu k druhé části požadované omluvy pak napadený rozsudek ve výroku II. změnil tak, že požadovanou omluvu (ve znění modifikovaném odvolacím soudem) žalobci přiznal.

30. V důsledku změny rozsudku soudu prvního stupně rozhodl odvolací soud podle § 224 odst. 1 a 2 o. s. ř. o nákladech řízení před soudy obou stupňů, když procesně úspěšnému žalobci náleží za řízení před soudem prvního stupně náklady řízení v jím zcela správně vypočtené výši 24.921 Kč a v odvolacím řízení byly učiněny tři úkony právní služby (sepis odvolání, vyjádření se k odvolání žalované, účast u jednání) v hodnotě 3.100 Kč a k tomu přistupují ještě tři režijní paušály po 300 Kč dle § 9 odst. 4 a § 13 odst. 1 a 4 vyhlášky č. 177/1996 Sb., což s připočtením 21 % DPH ve výši 2.142 Kč a zaplaceným soudním poplatkem z odvolání 2.000 Kč činí celkem 39.263 Kč. Náklady řízení před soudy obou stupňů ve vztahu mezi žalobcem a žalovanou tak odpovídají přiznané částce 39.263 Kč. Ve vztahu mezi vedlejším účastníkem na straně žalobce a žalovanou pak odpovídají částce 2.700 Kč, kdy soudem prvního stupně korektně vypočtené náklady je nutno navýšit o jednu paušální náhradu za vyjádření se k odvolání dle vyhlášky č. 254/2015 Sb. Písemná lhůta byla prodloužena na 15 dnů v souladu s § 160 odst. 1 o. s. ř., neboť se jedná o plnění z prostředků státní rozpočtu, což je spojeno s potřebou delší doby pro administrativní zajištění platby.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat za podmínek uvedených v § 237 o. s. ř. dovolání ve lhůtě dvou měsíců od jeho doručení. Dovolání se podává k Nejvyššímu soudu prostřednictvím soudu prvního stupně. Přípustnost dovolání zkoumá odvolací soud (§ 239 o. s. ř.).

Praha 21. května 2019

JUDr. Jana Knotková v.r.
předsedkyně senátu